

Het ICC in het kort

Façade van het tijdelijk onderkomen van het Strafhof
Foto: ICC-CPI/Wim van Cappellen

Het Internationaal Strafhof (International Criminal Court, ICC) is gebaseerd op het Statuut van Rome en is het eerste permanente internationale strafrechtelijke hof dat is opgericht op basis van een verdrag. De doelstelling van het ICC is te helpen voorkomen dat de plegers van de meest ernstige misdrijven die de internationale gemeenschap aangaan, aan gerechtshof vervolging ontsnappen. Het ICC is een onafhankelijke internationale organisatie en maakt geen deel uit van de organisatie van de Verenigde Naties. Het hof heeft haar zetel in Den Haag, Nederland. Hoewel de kosten van het hof voornamelijk worden betaald door de Staten die Partij zijn bij het Statuut van Rome ontvangt het ook vrijwillige bijdragen van overheden, internationale organisaties, personen, bedrijven en andere instellingen.

De internationale gemeenschap heeft lange tijd de wens gehad een permanent internationaal strafhof in te stellen. In de twintigste eeuw heeft men overeenstemming bereikt over de definities van genocide (volkerenmoord), misdrijven tegen de menselijkheid en oorlogsmisdrijven. De processen van Neurenberg en Tokio hadden betrekking op oorlogsmisdaden, misdrijven tegen de vrede en misdaden tegen de menselijkheid, begaan tijdens de Tweede Wereldoorlog. Na afloop van de Koude Oorlog, in de jaren '90, werden tribunalen zoals het Internationaal Straftribunaal voor het voormalige Joegoslavië en dat voor Rwanda ingesteld, op basis van de consensus dat het ontsnappen aan rechtsvervolging onacceptabel was. Omdat deze tribunalen echter uitsluitend waren ingesteld voor de berechting van misdrijven begaan in een bepaalde periode en gedurende een specifiek conflict was er algemene overeenstemming dat een onafhankelijk en permanent strafhof noodzakelijk was. Op 17 juli 1998 werd door de internationale gemeenschap een belangrijke mijlpaal bereikt toen 120 staten het Statuut van Rome aanvaardden, de juridische grondslag voor de oprichting van het permanente Internationaal Strafhof. Het Statuut van Rome werd op 1 juli 2002 van kracht, nadat het door 60 landen was geratificeerd.

Jurisdictie

Het ICC heeft jurisdictie (rechtsmacht) over de meest ernstige misdrijven die de internationale gemeenschap in haar geheel aangaan namelijk genocide, misdrijven tegen de menselijkheid en oorlogsmisdaden, voor zover deze zijn

begaan na 1 juli 2002. Deze misdrijven zijn elk duidelijk gedefinieerd in het Statuut van Rome en andere relevante documenten. Het Hof zal verder jurisdictie hebben over het misdrijf agressie zodra is voldaan aan de voorwaarden die zijn aangenomen tijdens de Rome Statute Review Conference in Kampala (Uganda) in 2010. Het Hof kan alleen jurisdictie over dergelijke internationale misdrijven uitoefenen indien deze zijn begaan op het grondgebied van een Staat die partij is bij het Statuut of door één van haar onderdanen. Voorwaarden zijn echter niet van toepassing indien een zaak naar het Bureau van de Aanklager wordt verwezen door de Veiligheidsraad van de Verenigde Naties, waarvan de resoluties bindend zijn voor alle lidstaten van de VN, of als een staat verklaart de jurisdictie van het Hof te aanvaarden.

Het Hof is bedoeld als aanvulling op de nationale strafrechtssystemen, en niet als vervanging daarvan. Het kan alleen zaken berechten indien er onder de nationale rechtssystemen geen vervolging wordt ondernomen, of indien wordt gesteld dat vervolging plaatsvindt maar deze rechtssystemen in werkelijkheid dergelijke vervolgingen niet doelmatig kunnen of willen uitvoeren.

Het Bureau van de Aanklager heeft drie mogelijkheden om een onderzoek of vervolging in te stellen:

- Staten die Partij zijn bij het Statuut van het ICC kunnen zaken verwijzen naar het Bureau van de Aanklager;
- de Veiligheidsraad van de Verenigde Naties kan het Bureau van de Aanklager verzoeken een onderzoek in te stellen;
- het Bureau van de Aanklager kan *proprio motu* (op eigen initiatief) onderzoek instellen op basis van informatie ontvangen uit betrouwbare bron. Hiervoor dient het vooraf toestemming te krijgen van een Kamer van Vooronderzoek bestaande uit drie onafhankelijke rechters.

Geen immuniteit

Het feit dat iemand handelt in een officiële hoedanigheid als staatshoofd, lid van een regering of parlement, gekozen vertegenwoordiger of ambtenaar ontheft iemand nooit van vervolging of strafrechtelijke verantwoordelijkheid. Militaire bevelhebbers en andere meerderen kunnen aansprakelijk worden gehouden voor misdrijven begaan door

personen die onder hun daadwerkelijk bevel en leiding of onder hun daadwerkelijk gezag en leiding stonden. Het ICC kan echter geen personen vervolgen die jonger waren dan 18 jaar op het moment dat het vermeende misdrijf werd begaan.

Rechten van slachtoffers en beschuldigen

Volgens de regels en bepalingen betreffende het ICC kunnen slachtoffers informatie sturen aan het Bureau van de Aanklager met betrekking tot misdrijven welke binnen de jurisdictie van het Hof vallen. Voor het eerst in de geschiedenis van het internationale strafrecht hebben slachtoffers het recht deel te nemen aan de rechtszaken en schadevergoeding te eisen. Dit betekent dat zij niet alleen kunnen optreden als getuigen, maar ook hun mening en zorgen bekend kunnen maken in alle stadia van de rechtszaak. Deelnemers kunnen juridische vertegenwoordiging of rechtsbijstand ontvangen.

De Griffie ondersteunt slachtoffers en getuigen bij het uitoefenen van deze rechten, biedt ze steun gedurende de gehele rechtsgang, en neemt indien nodig maatregelen om hen te beschermen. Het Hof kan diverse vormen van

herstelbetalingen eisen ten behoeve van de slachtoffers, waaronder restitutie, rehabilitatie en schadeloosstelling.

De Staten die Partij zijn bij het Statuut hebben een fonds ingesteld voor slachtoffers en de gezins- en familieleden van slachtoffers van misdrijven binnen de jurisdictie van het Hof, om ook een vorm van herstelbetalingen mogelijk te maken in het geval dat de veroordeelde hier onvoldoende middelen voor bezit.

De bescherming van de rechten van de beschuldigde is essentieel voor een eerlijke berechting en doelmatige rechtspraak. De Griffie, die verantwoordelijk is voor zaken met betrekking tot de verdediging, heeft een lijst van raadslieden opgesteld om te verzekeren dat, in overeenstemming met het Reglement van proces- en bewijsvoering, de raadslieden die voor het ICC pleiten deskundig zijn en zich gedurende de procedure houden aan de Gedragscode voor Raadslieden. Het ICC verzorgt logistieke ondersteuning en, waar nodig financiële steun aan de teams van de verdediging.

Organen van het Hof

Het Presidium

Het Presidium wordt gevormd door de President en twee Vice-Presidenten. Zij zijn gekozen uit de 18 rechters van het ICC. Het Presidium is verantwoordelijk voor goed bestuur van het Hof, met uitzondering van het Bureau van de Aanklager. Het Presidium coördineert met en zoekt de instemming van het Bureau van de Aanklager over alle zaken van wederzijds belang. De verantwoordelijkheid van het Presidium omvat ook de rechterlijke taken en externe betrekkingen.

De afdelingen

De achttien rechters vormen de drie afdelingen van het Hof: de Afdeling Vooronderzoek, de Afdeling Berechting en de Afdeling Beroep. Vanwege hun hoge mate van integriteit worden zij door de Vergadering van Staten die Partij zijn bij het Statuut gekozen uit kandidaten uit de gehele wereld. Dit geschiedt op basis van hun kennis van het strafrecht en de strafvordering of van andere gebieden van het internationale recht, zoals het internationale humanitaire recht en de mensenrechten. De rechters dienen te verzekeren dat de processen eerlijk verlopen en dat het recht op de juiste wijze wordt toegepast.

Het Bureau van de Aanklager

Het Bureau van de Aanklager wordt geleid door de Aanklager, die wordt bijgestaan door een Plaatsvervangend-Aanklager.

Beiden worden gekozen door de Staten die Partij zijn bij het Statuut. Het Bureau is verantwoordelijk voor de ontvangst en bestudering van klachten en aangiften en relevante informatie om te bepalen of er een redelijke grondslag is voor een onderzoek; het onderzoeken van genocide, misdrijven tegen de menselijkheid en oorlogsmisdaden; en het vervolgen van personen die verantwoordelijk zijn voor dergelijke misdrijven. Het Bureau van de Aanklager is een onafhankelijk orgaan van het Hof.

De Griffie

De Griffie wordt geleid door de Griffier, die wordt bijgestaan door een Plaatsvervangend-Griffier. De Griffie biedt juridische en administratieve ondersteuning aan alle organen van het Hof en heeft verder speciale taken met betrekking tot de verdediging, slachtoffers en getuigen, externe communicatie en detentie. Bij het veldwerk van het Hof biedt de Griffie administratieve ondersteuning aan zowel haar eigen teams als die van het Bureau van de Aanklager en onderneemt verder activiteiten met betrekking tot haar specifieke verantwoordelijkheden. Een kenmerk van de activiteiten van de Griffie is dat het te allen tijde een neutraal orgaan dient te zijn, dat alle functies van het Hof gelijk ondersteunt.

De Vergadering van Staten die Partij zijn bij het Statuut

De Vergadering van Staten die Partij zijn bij het Statuut is verantwoordelijk voor het toezicht op het Hof en het vaststellen van het juridisch kader. De Vergadering bestaat uit vertegenwoordigers van de Staten die het Statuut van Rome hebben geratificeerd of daartoe zijn toegetreden. Het heeft een Bureau dat bestaat uit een President, twee Vice-Presidenten en 18 leden die door de Vergadering worden gekozen voor een periode van drie jaar. Hierbij wordt rekening gehouden met een evenwichtige geografische verdeling en voldoende vertegenwoordiging van de voornaamste rechtsstelsels van de wereld. De vergadering heeft een Permanent Secretariaat gevestigd bij de zetel van het Hof in Den Haag. De Vergadering van Staten die Partij zijn bij het Statuut neemt beslissingen over diverse onderwerpen, zoals het aannemen van normatieve documenten en de begroting, de verkiezing van Rechters en de verkiezing van de Aanklager en Plaatsvervangend-Aanklager.